

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідно до ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	Випуск 1	Зи́вн 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
Національної безпеки, права та
міжнародних відносин
27 серпня 2024 р., протокол № 8
Голова Вченої ради
Лариса СЕРГІЄНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА МІЖНАРОДНОЇ ПОЛІТИКИ»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»
освітньо-професійна програма
«Міжнародні відносини і геополітична безпека»
факультет національної безпеки, права та міжнародних відносин
кафедра міжнародних відносин і політичного менеджменту

Схвалено на засіданні кафедри
міжнародних відносин і політичного
менеджменту
27 серпня 2024 р., протокол № 6
Завідувач кафедри

Вікторія ЗАГУРСЬКА-АНТОНЮК

Гарант освітньо-професійної
програми

Андрій ШЕВЧУК

Розробник: д.і.н., професор кафедри міжнародних відносин і політичного
менеджменту Андрій ШЕВЧУК

Житомир
2024

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	<i>Випуск 1</i>	<i>Зміни 0</i>	<i>Екземпляр № 1</i>	<i>Арк 29 / 2</i>

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія та практика міжнародної політики» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», освітньо-професійна програма «Міжнародні відносини і геополітична безпека» затверджена Вченою радою факультету національної безпеки, права та міжнародних відносин від 27 серпня 2024 р., протокол № 8.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 3

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4	Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»	Обов'язкова	
Модулів - 2	Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	Рік підготовки:	
Змістових модулів - 2		1	-
Загальна кількість годин - 120		Семестр	
		2	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи – 2,5		Лекції	
		48 год.	-
		Практичні	
	32 год.	-	
	Лабораторні		
	0 год.	-	
	Самостійна робота		
	40 год.	-	
	Вид контролю: екзамен		
	Освітній ступінь «бакалавр»		

Частка аудиторних занять і частка самостійної та індивідуальної роботи у загальному обсязі годин з навчальної дисципліни становить:

для денної форми навчання – 67 % аудиторних занять, 33 % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 4

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є глибоке усвідомлення студентами теоретичних і практичних основ міжнародної політики, сутності геополітичних процесів у сучасному світі, особливостей геостратегії провідних держав світу, а також української геополітики. Особливу увагу звернуто на розширення та поглиблення знань про країни, регіони та світ загалом. Важливими є вироблення навичок аналізу геостратегії суб'єктів міжнародних відносин, визначення ролі і місця України у сучасному геополітичному просторі. Вивчення освітньої компоненти створює умови для отримання ґрунтовних знань за фахом, адже дозволяє систематизувати знання зі світової політики, політології, геополітики та міжнародних відносин.

Завдання вивчення навчальної дисципліни є:

- надання знань про сутність міжнародної політики, її предметного поля;
- проаналізувати тенденції та закономірності сучасної світової політики, дослідити процеси політичної глобалізації;
- визначити сутність і моделі міжнародних систем;
- охарактеризувати учасників міжнародних відносин;
- з'ясувати причини та наслідки конфліктів, проблеми безпеки та стабільності в міжнародній політиці;
- встановити процеси демократизації в глобальному світі та регіональні проблеми;
- охарактеризувати міжнародну політику основних акторів;
- підготувати до самостійної інтерпретації складових теорії та практики міжнародної політики;
- визначити фактори, що визначали специфіку міжнародних відносин на різних етапах розвитку міжнародних відносин.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»:

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси в різних контекстах,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ OK15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 5

зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики в політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси усвіті та на Європейському континенті, та місце в них України.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»:

РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародними акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

РН07. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.

РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

РН11. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні.

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти зможуть отримати наступні Soft skills:

- *комунікативні навички*: письмове, вербальне й невербальне спілкування; уміння грамотно спілкуватися по e-mail; вести дискусію і відстоювати свою позицію; навички працювати в команді;

- *уміння виступати привселюдно*: навички, необхідні для виступів на публіці; навички проведення презентації;

- *керування часом*: уміння справлятися із завданнями вчасно;

- *гнучкість і адаптивність*: гнучкість, адаптивність і здатність змінюватися; уміння аналізувати ситуацію, орієнтування на вирішення проблеми;

- *лідерські якості*: уміння спокійно працювати в напруженому середовищі; уміння ухвалювати рішення; уміння ставити мету, планувати діяльність;

- *особисті якості*: креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до оточуючих.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 6

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Теорія міжнародної політики

Тема 1. Вступ. «Теорія та практика міжнародної політики» як навчальна дисципліна і об'єкт наукового аналізу (ЗК4, ЗК7, ЗК12, СК1, СК2, СК3, СК7, РН03, РН09, РН11).

«Теорія та практика міжнародної політики» як навчальна дисципліна: інституалізація та предмет дослідження. Вивчення міжнародної політики представниками різних наукових галузей. Початковий період вивчення «міжнародної політики» та «міжнародних відносин». Основні підходи до розуміння змістовності та спрямованості міжнародних відносин. Розвиток комплексного підходу (М. Мерль). Стан дослідження міжнародної політики на сучасному етапі.

Об'єкт і предмет «Теорії та практики міжнародної політики». Складність і багатогранність міжнародних політики і відносин. Об'єкт дослідження, його предмет і методологія дослідження.

Методи дослідження міжнародної політики: загальнонаукові, загальнотеоретичні. Методи спостереження, вивчення документів, системного моделювання, когнітивного картування, контент- та інвент- аналізу.

Тема 2. Теоретичне розуміння суті та предметного поля міжнародних відносин (ЗК4, ЗК7, ЗК12, СК1, СК2, СК3, СК7, РН03, РН07, РН09, РН11).

Теорія міжнародних відносин: суть понять «міжнародні відносини», «міжнародні політика», «зовнішня політика». Типи і види, рівні та стани міжнародних відносин. Концепція «світова або міжнародна політика» (Герасимчук Т.Ф., Киридон А.М., Троян С.С.). Відмінності між поняттями «світова (міжнародна) політика» та «зовнішня політика». Завдання міжнародної політики.

Закономірності та тенденції розвитку міжнародної політики в умовах трансформації світового порядку. Структурні та процесуальні чинники формування сучасної міжнародної політики. Еволюція поняття "актор" у теорії міжнародних відносин: від держав до недержавних та транснаціональних акторів. Проблеми та перспективи демократизації міжнародної політики в контексті глобального управління.

Концептуалізація національного інтересу в теорії міжнародної політики. Співвідношення національних інтересів та глобальних викликів у сучасному світі.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 7

Структурні елементи національно-державного інтересу: від традиційних до нових підходів. Теоретичні підходи до класифікації національних інтересів у міжнародній політиці. Взаємозв'язок внутрішніх та зовнішніх чинників формування національних інтересів держави.

Еволюція концепції національної безпеки в теорії міжнародної політики. Традиційні та нетрадиційні виміри національної безпеки. Взаємозалежність національної та міжнародної безпеки в сучасному світі. Нові підходи до забезпечення національної безпеки в умовах глобальних викликів. Роль міжнародних інституцій у формуванні архітектури глобальної безпеки.

Теоретичне осмислення взаємозв'язку між національними інтересами та системою міжнародної безпеки. Вплив процесів глобалізації на трансформацію національних інтересів держав. Проблема балансу між національними інтересами та міжнародними зобов'язаннями в сучасній світовій політиці.

Тема 3. Тенденції та закономірності сучасної міжнародної політики. Політична глобалізація (ЗК4, ЗК7, ЗК12, СК1, СК2, СК3, СК7, РН03, РН07, РН09, РН11).

Трансформація міжнародної політики в умовах глобалізаційних процесів. Витоки та еволюція глобальної політики як нового феномену міжнародних відносин. Теоретичне осмислення спроб реконфігурації світового порядку після закінчення «холодної війни». Структурні зміни в архітектурі міжнародної системи та їх вплив на формування сучасного міжнародного життя.

Концептуальний аналіз процесів інтернаціоналізації та транснаціоналізації в міжнародній політиці. Теоретичні підходи до розуміння політичної глобалізації та її впливу на трансформацію міжнародних відносин. Періодизація глобалізаційних процесів у контексті розвитку світової політичної системи.

Ключові характеристики та індикатори процесу глобалізації в міжнародній політиці. Формування нових механізмів глобального управління та їх вплив на традиційні інститути міжнародної політики. Структурні компоненти глобальної політики: від теоретичних концепцій до практичної реалізації.

Виклики та можливості політичної глобалізації для міжнародної системи. Трансформація ролі національних держав в умовах глобального управління. Вплив глобалізації на формування нових моделей міжнародної взаємодії та прийняття політичних рішень на глобальному рівні.

Тема 4. Теоретичні та практичні аспекти функціонування міжнародних систем (ЗК4, ЗК7, ЗК12, СК1, СК2, СК3, РН03, РН07, РН09,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ OK15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 8

PH11).

Концептуальні підходи до аналізу міжнародних систем у теорії міжнародної політики. Еволюція поняття «міжнародна система» в політичній науці. Системний підхід у дослідженні міжнародної політики. Теоретичний внесок М. Каплана у розвиток системного аналізу міжнародних відносин. Концепція міжнародного порядку Р. Гілпіна та її значення для розуміння динаміки міжнародних систем.

Типологія міжнародних систем: теоретико-методологічні засади класифікації. Структурні характеристики міжнародних систем: полярність, ієрархічність, стабільність. Вплив системних факторів на формування міжнародної політики. Взаємозв'язок між структурою міжнародної системи та поведінкою міжнародних акторів.

Історична еволюція міжнародних систем як відображення трансформації світової політики. Вестфальська система та формування основних принципів міжнародного порядку: суверенітет, територіальність, легітимність. Теоретичне осмислення балансу сил у контексті Віденської системи та концепції «Європейського концерту».

Трансформація міжнародних систем у ХХ столітті: від біполярності до мультиполярності. Версальсько-Вашингтонська система як спроба створення нового світового порядку: теоретичні засади та практична реалізація. Теоретичні підходи до аналізу біполярної структури міжнародних відносин у період Ялтинсько-Потсдамської системи.

Сучасні теоретичні дискусії щодо характеру постбіполярної міжнародної системи. Проблеми стабільності та трансформації міжнародних систем у контексті глобальних викликів ХХІ століття. Перспективи формування нової архітектури міжнародної системи: теоретичні моделі та практичні сценарії.

Тема 5. Учасники міжнародних відносин (ЗК4, ЗК7, ЗК12, СК1, СК2, СК3, PH03, PH07, PH09, PH11).

Взаємозв'язок і характер стосунків між основними учасниками міжнародних відносин. Поняття «актор» і «суб'єкт» міжнародних відносин. Класифікація акторів міжнародних відносин.

Держава як ключовий актор міжнародних відносин: ознаки, функції, сучасна форма. Еволюція поняття «суверенітет». Міжнародна стратифікація.

Недержавні актори міжнародних відносин: їх роль і функції. Міжнародні міжурядові організації, міжнародні неурядові організації, транснаціональні корпорації, інші громадські сили та рухи, що діють на світовій арені.

Тема 6. Теоретико-концептуальні основи дослідження міжнародних

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 9

конфліктів (ЗК4, ЗК7, ЗК12, СК1, СК2, СК3, РН03, РН07, РН09, РН11).

Теоретичні підходи до розуміння природи міжнародних конфліктів у сучасній політичній науці. Еволюція концепту «конфлікт» у теорії міжнародних відносин. Внесок різних теоретичних шкіл у дослідження проблематики війни та миру. Методологія аналізу міжнародних конфліктів: від класичних до сучасних підходів. Структурні та динамічні характеристики міжнародних конфліктів у контексті трансформації світового порядку.

Сучасні теоретичні моделі врегулювання міжнародних конфліктів. Концептуалізація «інтелектуального» та «фізичного домінування» в теорії конфлікт-менеджменту. Теоретичне осмислення феномену міжнародного тероризму як асиметричної форми конфлікту. Інституційні механізми та інструменти врегулювання міжнародних конфліктів: від традиційної дипломатії до інноваційних підходів. Теоретичні засади застосування міжнародних санкцій та їх ефективність у врегулюванні конфліктів.

Теоретична концептуалізація сили в міжнародних відносинах. Трансформація поняття «сила» в теорії міжнародної політики. Розвиток концепцій «м'якої сили» (soft power), «жорсткої сили» (hard power) та «розумної сили» (smart power) у контексті сучасних міжнародних конфліктів. Взаємозв'язок різних вимірів сили в процесі врегулювання міжнародних конфліктів.

Нові теоретичні підходи до аналізу сучасних форм міжнародних конфліктів. Вплив глобалізації та технологічного розвитку на трансформацію природи конфліктів. Гібридні конфлікти та інформаційні війни як нові виклики для теорії міжнародних відносин. Роль недержавних акторів у сучасних міжнародних конфліктах.

Теоретичне переосмислення механізмів миротворчості та постконфліктного врегулювання. Концептуальні засади превентивної дипломатії та раннього попередження конфліктів. Роль міжнародних організацій та регіональних інтеграційних об'єднань у забезпеченні міжнародної безпеки та стабільності.

Тема 7. Проблеми безпеки та стабільності в міжнародній політиці (ЗК4, ЗК7, ЗК12, СК1, СК2, СК3, СК7, РН03, РН07, РН09, РН11).

Концепція національної безпеки та стабільності в світовій політиці. Проблеми підтримки безпеки. Запобіжні заходи. Проблема розповсюдження зброї масового знищення. Економічні та інформаційні аспекти забезпечення безпеки. Сучасні підходи до проблем безпеки. Аспекти безпеки.

Загрози для національної та міжнародної безпеки. Поширення соціальних, економічних, техногенних та екологічних загроз різного рівня, їх характер. Класифікації загроз для національної та міжнародної безпеки. Роль ООН у подоланні криз.

Тема 8. Теоретичне осмислення глобальних процесів демократизації: від концепцій до практичної реалізації (ЗК4, ЗК7, ЗК12, СК1, СК2, СК3, РН03, РН07, РН09, РН11).

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ OK15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 10

Теоретичні підходи до вивчення демократизації як глобального політичного процесу. Еволюція теорій демократії в контексті міжнародних відносин. Критичний аналіз успіхів та невдач демократизації у післявоєнний період: теоретичні пояснення та практичні наслідки.

Теоретичне осмислення взаємозв'язку деколонізації та демократизації в країнах глобального Півдня. Концептуальний внесок С. Гантінгтона в теорію демократичного транзиту: аналіз «третьої хвилі» демократизації. Теоретична модель модернізації А. Гершенкрона та її застосування до аналізу демократичних процесів.

Теоретичні виклики демократизації в гетерогенних суспільствах. Концептуалізація впливу міграційних процесів на розвиток демократичних інститутів. Критичний аналіз теорії мультикультуралізму в контексті сучасних міжнародних відносин. Теоретичне переосмислення "ліберальної дилеми" та концепції неліберальної демократії в сучасній політичній науці.

Тема 9. Теоретичні аспекти трансформації міжнародної безпеки в умовах поліцентричного світу (ЗК4, ЗК7, ЗК12, СК1, СК2, СК3, СК7, РН03, РН07, РН09, РН11).

Теоретичне переосмислення концепції балансу сил у контексті формування поліцентричної міжнародної системи. Еволюція теоретичних підходів до розуміння міжнародної безпеки: від традиційних до новітніх загроз. Концептуалізація кібербезпеки, гібридних війн та міжнародного тероризму в сучасній теорії міжнародних відносин.

Теоретичні засади функціонування міжнародних безпекових інституцій. Концептуальний аналіз трансформації ролі ООН та НАТО у забезпеченні глобальної безпеки. Теоретичні підходи до вивчення регіональних безпекових комплексів та механізмів їх адаптації до нових викликів.

Теоретичне обґрунтування взаємозалежності економічної та геополітичної безпеки в сучасних міжнародних відносинах. Вплив економічних факторів на трансформацію системи міжнародної безпеки: теоретичні моделі та практичні імплікації. Концептуалізація нових форм міждержавного співробітництва у сфері безпеки.

Аналіз теоретичних підходів до вивчення механізмів адаптації системи міжнародної безпеки до нових викликів. Переосмислення ролі недержавних акторів у забезпеченні міжнародної безпеки. Теоретичні перспективи розвитку глобальної системи безпеки в умовах технологічної революції та кліматичних змін.

Модуль 2

Змістовий модуль 2. Практика міжнародної політики

Тема 10. Україна в системі сучасної міжнародної політики (ЗК4, ЗК7,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 11

ЗК12, СК1, СК2, СК3, СК7, РН03, РН07, РН09, РН11).

Місце України в сучасному світі. Складнощі процесу становлення геополітичної суб'єктності України. Проблема міжнародних скандалів. Збільшення міжнародного авторитету України: зовнішні та внутрішні чинники. Цивілізаційна роль України в сучасному світі.

Євроінтеграційні прагнення України. Проблеми реформування сфер суспільного життя України. Євроатлантична інтеграція України: здобутки та провали.

Тема 11. Європа: основні засади політики у сфері міжнародних відносин (ЗК4, ЗК7, ЗК12, СК1, СК2, СК3, СК7, РН03, РН07, РН09, РН11).

Процес становлення Європейського Союзу. Ключові проблеми Євросоюзу. Динаміка ВВП країн ЄС. Міграційна політика. Суперечності між «старою» і «ною» Європою. Демографічна криза. Проблеми в секторі безпеки і оборони. PESCO (Permanent Structured Cooperation). «Горизонт 2020».

Тема 12. Політика США на міжнародній арені (ЗК4, ЗК7, ЗК12, СК1, СК2, СК3, РН03, РН07, РН09, РН11).

Історія сходження США на політичний Олімп. «Ера США». Перемога у холодній війні. Боротьба з тероризмом. Концепція «жорсткої та м'якої» сили. Погіршення позицій США після розпаду СРСР. Міжнародна політика адміністрацій Б. Клінтона та Б. Обама. Д. Трамп та його «жорстка» сила. Геополітичні пріоритети та ключові завдання адміністрації Дж. Байдена. Поява концепції «розумної» сили. США і Україна: здобутки та провали.

Причини послаблення позицій США на міжнародній арені. Військова доктрина.

Тема 13. Зростання ролі Китаю, Індії, Японії та «Азійських тигрів» у міжнародній політиці (ЗК4, ЗК7, ЗК12, СК1, СК2, СК3, СК7, РН03, РН07, РН09, РН11).

Розвиток КНР у другій половині ХХ ст. Успіхи Китаю в економічній сфері. Перетворення на повноправного учасника міжнародних відносин. Участь КНР у міжнародних та регіональних об'єднаннях. Посилення обороноздатності країни. Прогнози щодо майбутнього Китаю. Концепція «китайської загрози». Особливості китайської дипломатії. Стратегія «Західний вектор». Проблема Тайваню.

Місце Індії в світовій економічній системі. Програма «Make in India». Зміни світогляду. Демографічний потенціал. Участь у міжнародних та регіональних об'єднаннях. Ідея «стратегічної автономності». Боротьба за вплив в Азії. Китайсько-індійські відносини. Протистояння з Пакистаном.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 12

Ефективність економіки Японії та «Азійських тигрів». Японське технологічне чудо. Політика добросусідства Японії з іншими країнами. Неврегульовані питання з РФ. Стабілізація стосунків з Кореєю. Протистояння Південної Кореї з КНДР.

Тема 14. Міжнародне становлення країн пострадянського простору: стан та проблеми (ЗК4, ЗК7, ЗК12, СК1, СК2, СК3, СК7, РН03, РН07, РН09, РН11).

Економічна криза у пострадянських країнах після розпаду СРСР. Проблема міжнаціональних відносин. Головні типи політичних режимів. СНД. Шанхайська організація співробітництва. Від російсько-українського гібридної війни до широкомасштабного вторгнення 2022 р. Енергетична безпека.

Тема 15. Мусульманська експансія в сучасному світі (ЗК4, ЗК7, ЗК12, СК1, СК2, СК3, СК7, РН03, РН07, РН09, РН11).

Роль релігійного чинника. Вплив ісламу на державу. «Ісламська держава Іраку та Леванту». Методи боротьби з радикальним ісламізмом. «Халіфат». Організація ісламського співробітництва. М'які методи впливу. Провал політики мультикультуралізму в Європі.

Тема 16. Геополітичний потенціал африканських країн (ЗК4, ЗК7, ЗК12, СК1, СК2, СК3, СК7, РН03, РН07, РН09, РН11).

Перспективність Африки. Економіка країн. Демографічна ситуація та рівень бідності. Проблема військових переворотів: зовнішній вплив.

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Змістові модулі і теми	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	лекції	практичні	самостійна робота	усього	лекції	практичні	самостійна робота
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Теорія міжнародної політики								
Тема 1. Вступ. «Теорія та практика міжнародної політики» як навчальна дисципліна і об'єкт наукового аналізу.	4	2	-	2	-	-	-	-
Тема 2. Теоретичне розуміння суті та предметного поля міжнародних відносин.	6	2	2	2	-	-	-	-
Тема 3. Тенденції та закономірності сучасної міжнародної політики. Політична глобалізація.	6	2	2	2	-	-	-	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ OK15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 13

Змістові модулі і теми	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	лекції	практичні	самостійна робота	усього	лекції	практичні	самостійна робота
Тема 4. Теоретичні та практичні аспекти функціонування міжнародних систем.	6	2	2	2	-	-	-	-
Тема 5. Учасники міжнародних відносин.	8	4	2	2	-	-	-	-
Тема 6. Теоретико-концептуальні основи дослідження міжнародних конфліктів.	8	4	2	2	-	-	-	-
Тема 7. Проблеми безпеки та стабільності в міжнародній політиці.	6	2	2	2	-	-	-	-
Тема 8. Теоретичне осмислення глобальних процесів демократизації: від концепцій до практичної реалізації.	10	4	2	4	-	-	-	-
Тема 9. Теоретичні аспекти трансформації міжнародної безпеки в умовах поліцентричного світу.	5	2	1	2	-	-	-	-
Модульний контроль 1	1	-	1	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1	60	24	16	20	-	-	-	-
Модуль 2								
Змістовий модуль 2. Практика міжнародної політики								
Тема 10. Україна в системі сучасної міжнародної політики.	9	4	2	3	-	-	-	-
Тема 11. Європа: основні засади політики у сфері міжнародних відносин.	11	4	4	3	-	-	-	-
Тема 12. Політика США на міжнародній арені.	9	4	2	3	-	-	-	-
Тема 13. Зростання ролі Китаю, Індії, Японії та «Азійських тигрів» у міжнародній політиці.	9	4	2	3	-	-	-	-
Тема 14. Міжнародне становлення країн пострадянського простору: стан та проблеми.	9	4	2	3	-	-	-	-
Тема 15. Мусульманська експансія в сучасному світі.	7	2	2	3	-	-	-	-
Тема 16. Геополітичний потенціал африканських країн.	5	2	1	2	-	-	-	-
Модульний контроль 2	1	-	1	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 2	60	24	16	20	-	-	-	-
ВСЬОГО	120	48	32	40	-	-	-	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015		Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1 Арк 29 / 14

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Модуль 1			
Змістовий модуль 1. Теорія міжнародної політики			
1	Тема 2. Теоретичне розуміння суті та предметного поля міжнародних відносин.	2	-
2	Тема 3. Тенденції та закономірності сучасної міжнародної політики. Політична глобалізація.	2	-
3	Тема 4. Теоретичні та практичні аспекти функціонування міжнародних систем.	2	-
4	Тема 5. Учасники міжнародних відносин.	2	-
5	Тема 6. Теоретико-концептуальні основи дослідження міжнародних конфліктів.	2	-
6	Тема 7. Проблеми безпеки та стабільності в міжнародній політиці.	2	-
7	Тема 8. Теоретичне осмислення глобальних процесів демократизації: від концепцій до практичної реалізації.	2	-
8	Тема 9. Теоретичні аспекти трансформації міжнародної безпеки в умовах поліцентричного світу.	1	-
	Модульний контроль 1	1	-
	Разом за змістовим модулем 1	16	-
Модуль 2			
Змістовий модуль 2. Практика міжнародної політики			
9	Тема 10. Україна в системі сучасної міжнародної політики.	2	-
10	Тема 11. Європа: основні засади політики у сфері міжнародних відносин.	4	-
11	Тема 12. Політика США на міжнародній арені.	2	-
12	Тема 13. Зростання ролі Китаю, Індії, Японії та «Азійських тигрів» у міжнародній політиці.	2	-
13	Тема 14. Міжнародне становлення країн пострадянського простору: стан та проблеми.	2	-
14	Тема 15. Мусульманська експансія в сучасному світі.	2	-
15	Тема 16. Геополітичний потенціал африканських країн.	1	-
	Модульний контроль 2	1	-
	Разом за змістовим модулем 2	16	-
	Усього:	32	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 15

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
Модуль 1		
Змістовий модуль 1. Теорія міжнародної політики		
1	<p>Тема 1. Вступ. «Теорія та практика міжнародної політики» як навчальна дисципліна і об'єкт наукового аналізу.</p> <ol style="list-style-type: none"> Об'єкт і предмет «Теорії та практики міжнародної політики». Складність і багатогранність міжнародних політики і відносин. Об'єкт дослідження, його предмет і методологія дослідження. Методи дослідження міжнародної політики: загальнонаукові, загальнотеоретичні. Методи спостереження, вивчення документів, системного моделювання, когнітивного картування, контент- та інвент- аналізу. 	2
2	<p>Тема 2. Теоретичне розуміння суті та предметного поля міжнародних відносин.</p> <ol style="list-style-type: none"> Еволюція концепції нац. безпеки в теорії міжнародної політики. Роль міжнародних інституцій у формуванні архітектури глобальної безпеки. Теоретичне осмислення взаємозв'язку між національними інтересами та системою міжнародної безпеки. Проблема балансу між національними інтересами та міжнародними зобов'язаннями в сучасній світовій політиці. 	2

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ OK15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 16

3	<p>Тема 3. Тенденції та закономірності сучасної міжнародної політики. Політична глобалізація.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ключові характеристики та індикатори процесу глобалізації в міжнародній політиці. 2. Структурні компоненти глобальної політики: від теоретичних концепцій до практичної реалізації. 3. Виклики та можливості політичної глобалізації для міжнародної системи. 	2
4	<p>Тема 4. Теоретичні та практичні аспекти функціонування міжнародних систем.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історична еволюція міжнародних систем як відображення трансформації світової політики. 2. Трансформація міжнародних систем у ХХ столітті: від біполярності до мультиполярності. 3. Сучасні теоретичні дискусії щодо характеру постбіполярної міжнародної системи. 	2
5	<p>Тема 5. Учасники міжнародних відносин.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Недержавні актори міжнародних відносин: їх роль і функції. 2. Міжнародні міжурядові організації, міжнародні неурядові організації, транснаціональні корпорації, інші громадські сили та рухи, що діють на світовій арені. 	2
6	<p>Тема 6. Теоретико-концептуальні основи дослідження міжнародних конфліктів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретична концептуалізація сили в міжнародних відносинах. 2. Нові теоретичні підходи до аналізу сучасних форм міжнародних конфліктів. 3. Теоретичне переосмислення механізмів миротворчості та постконфліктного врегулювання. 	2
7	<p>Тема 7. Проблеми безпеки та стабільності в міжнародній політиці.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загрози для національної та міжнародної безпеки. 2. Класифікації загроз для національної та міжнародної безпеки. 3. Роль ООН у подоланні криз. 	2
8	<p>Тема 8. Теоретичне осмислення глобальних процесів демократизації: від концепцій до практичної реалізації.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичні виклики демократизації в гетерогенних суспільствах. 2. Концептуалізація впливу міграційних процесів на розвиток демократичних інститутів. 3. Критичний аналіз теорії мультикультуралізму в контексті сучасних міжнародних відносин. 	4
9	<p>Тема 9. Теоретичні аспекти трансформації міжнародної безпеки в умовах поліцентричного світу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичне обґрунтування взаємозалежності економічної та геополітичної безпеки в сучасних міжнародних відносинах. 2. Аналіз теоретичних підходів до вивчення механізмів адаптації системи міжнародної безпеки до нових викликів. 	2

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 17

Модуль 2		
Змістовий модуль 2. Практика міжнародної політики		
10	Тема 10. Україна в системі сучасної міжнародної політики. 1. Євроінтеграційні прагнення України. 2. Проблеми реформування сфер суспільного життя України. 3. Євроатлантична інтеграція України: здобутки та провали.	3
11	Тема 11. Європа: основні засади політики у сфері міжнародних відносин. 1. Проблеми в секторі безпеки і оборони. 2. PESCO (Permanent Structured Cooperation). 3. «Горизонт 2020».	3
12	Тема 12. Політика США на міжнародній арені. 1. Геополітичні пріоритети та ключові завдання адміністрації Дж. Байдена. 2. Поява концепції «розумної» сили. 3. США і Україна: здобутки та провали. 4. Причини послаблення позицій США на міжнародній арені. 5. Військова доктрина.	3
13	Тема 13. Зростання ролі Китаю, Індії, Японії та «Азійських тигрів» у міжнародній політиці. 1. Розвиток КНР у другій половині ХХ ст. 2. Успіхи Китаю в економічній сфері. 3. Перетворення на повноправного учасника міжнародних відносин. 4. Участь КНР у міжнародних та регіональних об'єднаннях. Посилення обороноздатності країни. 5. Прогнози щодо майбутнього Китаю. 6. Місце Індії в світовій економічній системі. 7. Програма «Make in India». 8. Участь у міжнародних та регіональних об'єднаннях.	3
14	Тема 14. Міжнародне становлення країн пострадянського простору: стан та проблеми. 1. Економічна криза у пострадянських країнах після розпаду СРСР. 2. Проблема міжнаціональних відносин. 3. Головні типи політичних режимів. 4. СНД. Шанхайська організація співробітництва. 5. Від російсько-української гібридної війни до широкомасштабного вторгнення 2022 р. Енергетична безпека.	3
15	Тема 15. Мусульманська експансія в сучасному світі. 1. Провал політики мультикультуралізму в Європі.	3
16	Тема 16. Геополітичний потенціал африканських країн. 1. Перспективність Африки. 2. Економіка країн. 3. Демографічна ситуація та рівень бідності. 4. Проблема військових переворотів: зовнішній вплив.	2
РАЗОМ		40

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 18

7. Індивідуальні самостійні завдання

Виконання індивідуального самостійного завдання передбачає підготовку наукового повідомлення або вирішення конкретного завдання на основі опрацювання джерел та літератури:

1. Аналітичне дослідження (10-15 сторінок):

- порівняльний аналіз ефективності санкційної політики США та ЄС на прикладі конкретних міжнародних криз;
- дослідження впливу політики великих держав на трансформацію сучасного світового порядку;
- аналіз еволюції концепції «м'якої сили» в сучасній міжнародній політиці;
- вивчення ролі міжнародних фінансових інституцій у формуванні глобальної політики;
- дослідження впливу кліматичної політики на міжнародні відносини та глобальну безпеку.

2. Кейс-стаді:

- аналіз трансформації НАТО після російської агресії проти України;
- дослідження механізмів прийняття рішень в ООН на прикладі конкретних резолюцій;
- вивчення особливостей формування та реалізації спільної зовнішньої політики ЄС;
- аналіз ролі міжнародних організацій у врегулюванні регіональних конфліктів;
- дослідження впливу торговельних війн на міжнародні відносини.

3. Презентаційні проекти:

- розробка презентації про еволюцію концепцій міжнародної безпеки;
- створення візуальної карти сучасних міжнародних конфліктів та їх взаємозв'язків;
- підготовка презентації про трансформацію ролі ООН у сучасному світі;
- візуалізація структури та механізмів функціонування міжнародних організацій;
- створення інтерактивної карти глобальних політичних альянсів.

4. Дослідницькі завдання:

- аналіз впливу пандемії COVID-19 на міжнародну політику та економіку;
- дослідження ролі недержавних акторів у формуванні міжнародної політики;
- вивчення впливу штучного інтелекту на міжнародні відносини та безпеку;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 19

- аналіз трансформації концепції державного суверенітету в умовах глобалізації;

- дослідження нових форм міжнародного співробітництва в кіберпросторі.

5. Практичні завдання:

- розробка стратегії енергетичної безпеки для конкретної країни;
- підготовка аналітичної записки щодо перспектив розширення ЄС;
- створення моделі багатостороннього механізму врегулювання кіберконфліктів;
- розробка рекомендацій щодо реформування системи міжнародної безпеки;
- підготовка прогнозу розвитку відносин між великими державами.

6. Творчі проекти:

- розробка сценарію міжнародних переговорів щодо кліматичних змін;
- створення моделі нової системи глобального управління;
- підготовка порівняльного аналізу моделей регіональної інтеграції;
- розробка концепції реформування ООН;
- створення симуляції міжнародної кризи та механізмів її врегулювання.

Вимоги до оформлення індивідуального завдання

1. Обсяг роботи залежить від типу завдання:

- аналітичне дослідження: 10-15 сторінок;
- кейс-стаді: 7-10 сторінок;
- презентаційні проекти: 15-20 слайдів;
- дослідницькі та практичні завдання: 5-7 сторінок;
- творчі проекти: обсяг визначається характером роботи

2. Технічні вимоги:

- шрифт Times New Roman, 14 пт;
- міжрядковий інтервал - 1,5;
- поля: ліве - 2 см, праве - 1 см, верхнє і нижнє - 2 см;
- посилання за стандартом APA (не менше 4 на сторінці);
- обов'язкова наявність списку використаних джерел (не менше 10 позицій з обов'язковим зазначенням електронного посилання).

3. Критерії оцінювання:

- глибина аналізу та розуміння проблематики (30%);
- використання актуальних джерел та даних (20%);
- оригінальність підходу та висновків (20%);
- якість оформлення та презентації (15%);
- практична цінність рекомендацій (15%).

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 20

8. Методи навчання

Результат навчання	Методи навчання
РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародними акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.	<ul style="list-style-type: none"> – Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація) – Практичні методи (виконання різних видів вправ (тестів), практичних завдань) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (мозковий штурм, командна робота) – Ситуаційний метод – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, розв’язання тестів, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)
РН07. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.	<ul style="list-style-type: none"> – Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація) – Практичні методи (виконання різних видів вправ (тестів), практичних завдань) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (мозковий штурм, командна робота) – Ситуаційний метод – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, розв’язання тестів, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)
РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.	<ul style="list-style-type: none"> – Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація) – Практичні методи (виконання різних видів вправ (тестів), практичних завдань) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (мозковий штурм, командна робота) – Ситуаційний метод – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, розв’язання тестів, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)
РН11. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати	<ul style="list-style-type: none"> – Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація) – Практичні методи (виконання різних видів вправ (тестів), практичних завдань) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (мозковий штурм, командна робота) – Ситуаційний метод

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 21

інформаційні та аналітичні.	– Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, розв'язання тестів, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)
-----------------------------	--

9. Методи контролю

Перевірка досягнення результатів навчання здійснюється з використанням наступних методів.

Результат навчання	Методи контролю
РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародними акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.	<ul style="list-style-type: none"> – Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання домашніх завдань, практичних завдань – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Виконання модульної контрольної роботи; – Захист індивідуального завдання; – Екзамен
РН07. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.	<ul style="list-style-type: none"> – Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання домашніх завдань, практичних завдань – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Виконання модульної контрольної роботи; – Захист індивідуального завдання; – Екзамен
РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.	<ul style="list-style-type: none"> – Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання домашніх завдань, практичних завдань – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Виконання модульної контрольної роботи; – Захист індивідуального завдання; – Екзамен
РН11. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної	<ul style="list-style-type: none"> – Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання домашніх завдань, практичних завдань

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 22

Результат навчання	Методи контролю
ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні.	<ul style="list-style-type: none"> – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Виконання модульної контрольної роботи; – Захист індивідуального завдання; – Екзамен

10. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Державному університеті «Житомирська політехніка» та розподілу балів, що наведений нижче.

Система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни включає поточний, модульний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня засвоєння знань, формування умінь і навичок здобувачів вищої освіти впродовж вивчення ними матеріалу модуля (змістових модулів) навчальної дисципліни. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять.

Модульний контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти за модуль (змістові модулі) навчальної дисципліни. Модульний контроль проводиться під час навчального заняття після завершення вивчення матеріалу модуля (змістових модулів) навчальної дисципліни. Модульний контроль здійснюється у формі письмової модульної роботи.

Підсумковий контроль проводиться для підсумкового оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення навчальної дисципліни або наприкінці семестру. Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену. Процедура складання екзамену визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Розподіл балів з навчальної дисципліни

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
	денна форма
Виконання завдань поточного контролю	60
Виконання завдань модульного контролю	40
Підсумкова семестрова оцінка	100

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 23

Розподіл балів за виконання завдань поточного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
	денна форма
Виконання завдань під час навчальних занять	52
Виконання та захист індивідуальних самостійних завдань ²	8
Виконання науково-дослідної роботи та інших видів робіт (додаткові – заохочувальні бали): 1) написання конкурсної наукової роботи та захист з участю 2) написання конкурсної наукової роботи без участі 3) публікація наукової статті у фахових виданнях 4) підготовка та публікація тез із виступом 5) підготовка та публікація тез без виступу 6) індивідуальні дослідження без публікації 7) залучення або доєднання до неформальних позанавчальних заходів 8) членство та дослідницька робота у гуртках та центрах університету	до 20 балів
Разом за виконання завдань поточного контролю	60

Розподіл балів за виконання завдань під час навчальних занять

Види робіт здобувача вищої освіти ¹	Кількість балів за семестр
	денна форма
Відповіді (виступи) на заняттях	40
Участь у дискусії	6
Виконання тестових завдань	6
Разом за виконання завдань під час навчальних занять	52

З метою застосування цілих чисел для оцінювання активностей здобувачів вищої освіти під час навчальних занять протягом семестру використовується 100-бальна шкала оцінювання кожного окремо виду робіт. Розрахунок набраних здобувачем вищої освіти балів за виконання завдань під час навчальних занять за семестр проводиться за формулою:

$$P_{НЗ} = (P_{В100} \times ВК_{В} + P_{УД100} \times ВК_{УД} + P_{...} \times ВК_{...}) \times К_{НЗ}, \quad (1)$$

де $P_{НЗ}$ – кількість набраних здобувачем вищої освіти балів за виконання завдань під час навчальних занять за семестр;

$P_{В100}$, $P_{УД100}$, $P_{...}$ – кількість набраних здобувачем вищої освіти балів за семестр відповідно за відповіді (виступи) на заняттях, за участь у дискусії, за виконання іншого виду робіт, визначеного викладачем (кожний окремо вид робіт на навчальних заняттях оцінюється за 100-бальною шкалою);

$ВК_{В}$, $ВК_{УД}$, $ВК_{ТЗ}$, $ВК_{ЗК}$ – вагові коефіцієнти відповідно за відповіді (виступи) на заняттях, за участь у дискусії, за виконання поточних тестових завдань. Значення вагових коефіцієнтів становить для денної форми:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 24

$$VK_B = 40 \div 80 = 0,5;$$

$$VK_{уд} = 6 \div 80 = 0,075;$$

$$VK_{ТЗ} = 6 \div 80 = 0,075;$$

$K_{НЗ}$ – коригувальний коефіцієнт. Значення коригувального коефіцієнту становить $K_{НЗ} = 60 \div 100 = 0,6$.

Розподіл балів за виконання завдань модульного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
	денна форма
Виконання завдань модульного контролю 1	20
Виконання завдань модульного контролю 2	20
Разом за виконання завдань модульного контролю	40

Якщо здобувач вищої освіти виконав завдання модульного контролю і з урахуванням отриманих балів за поточний контроль набрав у сумі 60 балів або більше, він може погодити дану оцінку в електронному кабінеті і вона стане семестровою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни.

Якщо здобувач вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни набрав 60 балів або більше і бажає покращити свій результат успішності, він проходить процедуру підсумкового контролю у формі екзамену. За складання екзамену здобувач вищої освіти може набрати 40 балів. Набрані бали за виконання завдань підсумкового контролю у формі екзамену, а також бали за поточний контроль сумуються і формується семестрова оцінка з навчальної дисципліни. Бали, які здобувач вищої освіти набрав за виконання завдань модульного контролю, при цьому не враховуються під час розрахунку семестрової оцінки з навчальної дисципліни.

Здобувач вищої освіти допускається до процедури підсумкового контролю у формі екзамену, якщо за виконання завдань поточного контролю набрав 20 балів або більше.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав 15–19 балів, він отримує право за власною заявою повторно опанувати окремі теми (змістові модулі) навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми. Повторне вивчення окремих складових навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми, здійснюється у вільний від занять здобувача вищої освіти час.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав від 0 до 14 балів (включно), він вважається таким, що не виконав вимоги робочої програми навчальної дисципліни та має академічну заборгованість. Здобувач вищої освіти отримує право за власною заявою повторно опанувати навчальну дисципліну у наступному семестрі понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 25

Процедура надання додаткових освітніх послуг здобувачу вищої освіти з метою повторного вивчення навчальної дисципліни чи її окремих складових частин визначена у Положенні про надання додаткових освітніх послуг здобувачам вищої освіти в Державному університеті «Житомирська політехніка».

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках окремих тем навчальної дисципліни, здійснюється викладачем за зверненням здобувача вищої освіти та представленням документів, які підтверджують результати навчання (сертифікати, свідоцтва, скріншоти тощо). Рішення про визнання та оцінка за відповідну частину освітнього компонента приймається викладачем за результатами співбесіди зі здобувачем вищої освіти.

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках цілого освітнього компонента, здійснюється за процедурою, яка визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Шкала оцінювання

Шкала ЄКТС	Національна шкала	100-бальна шкала
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C		74-81
D	Задовільно	64-73
E		60-63
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 26

11. Глосарій

№ з/п	Термін державною мовою	Відповідник англійською мовою
1	Багатополярний світ	Multipolar world
2	Баланс сил	Balance of power
3	Великі держави	Great powers
4	Геополітика	Geopolitics
5	Глобалізація	Globalization
6	Дипломатія	Diplomacy
7	Державний суверенітет	State sovereignty
8	Зовнішня політика	Foreign policy
9	Інтеграція	Integration
10	Колективна безпека	Collective security
11	Міжнародне право	International law
12	Міжнародний конфлікт	International conflict
13	Міжнародні відносини	International relations
14	Міжнародні організації	International organizations
15	Національні інтереси	National interests
16	Національна безпека	National security
17	Нейтралітет	Neutrality
18	Політична система	Political system
19	Регіоналізація	Regionalization
20	Санкції	Sanctions
21	Світовий порядок	World order
22	Сепаратизм	Separatism
23	Стратегічне партнерство	Strategic partnership
24	Суверенна рівність	Sovereign equality
25	Тероризм	Terrorism
26	Транснаціональні корпорації	Transnational corporations
27	Федералізм	Federalism
28	Цивілізаційний підхід	Civilizational approach
29	Ядерне стримування	Nuclear deterrence
30	Геополітичний безпека	Geopolitical security

12. Рекомендована література

Основна література

1. Міжнародні відносини та світова політика [Електронний ре- сурс]: навчальний посібник / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко; за заг. ред. д-ра філос. наук, професора О. М. Кузя. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 201 с.
2. Капітоненко М. Теорія міжнародних відносин. Чернівці: Книги - XXI, 2019. 272 с.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 27

3. Армаш Н. О. Державні політичні діячі: зарубіжний та вітчизняний досвід / навчальний посібник. Київ: НТ, 2019. 164 с. URL: <https://culonline.com.ua/catalog/gumanitarni-nauki/derzhavni-politichni-diyachi-zarubizhnyi-ta-vitchiznyaniy-dosvid-armash-no-1/read>
4. Шергін С. О. Політологія міжнародних відносин: Навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 256 с. URL: <https://culonline.com.ua/catalog/gumanitarni-nauki/politologiya-mizhnarodnikh-vidnosin-navch-posib-shergin-s-o-1/read>
5. Вегеш М., Палінчак М. Геополітика в постатях і термінах : підручник для студентів і аспірантів спеціальності «Політологія». Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 786 с.
6. Геополітика [Електронний ресурс]: навчально-методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / упоряд.: І. Милосердна; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса: Юридична література, 2023. 92 с.
7. Ципенда М.М. Суверенні держави світу: суспільно-географічний довідник. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 226 с.
8. Романуха, О. М., Дацюк Т.К. Геополітика: метод. рек. до вивч. дисц. Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. туризму та країнознавства. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. 64 с.
9. Бостан С. К. Форми державного правління країн Європейського Союзу: юридичні моделі і політична практика: монографія. К.: Центр навчальної літератури, 2018. 204 с. URL: <https://culonline.com.ua/catalog/pravova-literatura/formi-derzhavnogo-pravlinnya-krain-evropeyskogo-soyuzu-yuridichni-modeli-i-politichna-praktika-1-1-1-1-1-1/read>
10. Шергін С. О. Політологія міжнародних відносин: Навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 256 с. URL: <https://culonline.com.ua/catalog/menedzhment/politologiya-mizhnarodnikh-vidnosin-navch-posib-shergin-s-o-1/read>
11. Милосердна І. М. Геополітика: навчально-методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [Електронне видання] / уклад.: І. Милосердна; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2023. 89 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.25662>
12. Чупрій Л. В. Глобальна геополітика : навчальний посібник. Університет ДФС України, 2022. 322 с.
13. Groom A. J. R., Barrinha A., Olson W. C. International relations then and now: origins and trends in interpretation. Routledge, 2019. 248 p. URL: <https://sal0.li/8a69067>
14. Burchill S. et al. Theories of international relations. Bloomsbury Publishing, 2022. 310 p. URL: <https://sal0.li/0e4F7F0>

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 28

15. Sørensen G., Møller J., Jackson R. Introduction to international relations: theories and approaches. Oxford university press, 2022. 472 p. URL: <https://sal0.li/bDE34eE>

Допоміжна література

1. Богінська І. В. Конфлікти пам'яті в міжнародних відносинах. Регіональні студії. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 24. С.103-109. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/39528>
2. Гавриленко О. А., Сироїд Т. Л. Історія міжнародного права: стародавня доба: навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 232 с. URL: <https://sal0.li/ec83265>
3. Wu Sh. The Discuss of Versailles Washington System and its Reference to the Current International Relations. Scientific Journal Of Humanities and Social Sciences. 2021. V. 3. Issue 11. URL: <http://www.sjohss.org/download/SJOHSS-3-11-237-241.pdf>
4. Історія міжнародних відносин: підруч. / І.В. Алексєєнко, А.Х. Маргулов, І.А. Єремєєва, М.В. Несправа. Дніпро: ДДУВС, 2020. 228 с.
5. Kyrydon A., Troyan S. International relations as a system and a discipline: From the westphalian to the post-westphalian world order. Studia i Analizy Nauk o Polityce. 2021. № 1, Р. 107-122. URL: https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10_31743_sanp_12325
6. Вегеш І.М., Вегеш М.М. Карл Гаусгофер: штрихи до портрета геополітика. Регіональні студії. Ужгород, Видавничий дім «Гельветика». Вип. 20. 2020. С. 137-145.
7. Patton S. The peace of westphalia and it affects on international relations, diplomacy and foreign policy. The Histories, 2019. 10(1), 5. URL: https://digitalcommons.lasalle.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1146&context=the_histories
8. Батюкова Н.О. Цифрова дипломатія як механізм забезпечення зовнішньополітичної комунікації. 2021. URL: <https://sal0.li/001f251>
9. Дерев'яно І. П. Асиметрія влади в міжнародних відносинах. Політичне життя, 2022, С. 87-94. URL: <https://jpv.s.donnu.edu.ua/index.php/pl/article/view/11919/11794>
10. Інформаційна безпека: навч. посіб. / Ю. Я. Бобало [та ін.] ; за заг. ред. д-ра техн. наук, проф. Ю. Я. Бобала та д-ра техн. наук, доц. І. В. Горбатого; Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2019. 573, [4] с. URL: http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2021/Bobalo_2019_580.pdf
11. Кукалець О.Є. Публічна дипломатія в теорії міжнародних відносин (Public diplomacy in the theory of international relations). Наукові записки студентів та аспірантів. Серія «Міжнародні відносини», 2020, Вип. 5, С. 141-147. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/8273/1/17.pdf>

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11-05.01/ 291.00.1/Б/ ОК15-1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 29 / 29

12. Примуш М.В., Осмолівська А.О. Політико-правові аспекти міжнародних конфліктів крізь призму системності в міжнародних відносинах. Політичне життя, 2021, С. 109-114. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/11109/11004>
13. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. Монографія. К.: Вадекс, 2019. 442 с. URL: https://www.iir.edu.ua/sites/default/files/2023-03/Strat_Com_2019_content.pdf
14. Шергін С. О. Політологія міжнародних відносин: Навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 256 с. URL: <https://salo.li/e32C246>
15. Геополітика [Електронний ресурс]: навчально-методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / упоряд.: І. Милосердна; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса: Юридика література, 2023. 92 с.
16. Groom A. J. R., Barrinha A., Olson W. C. International relations then and now: origins and trends in interpretation. Routledge, 2019. 248 p. URL: <https://salo.li/d8dff1F>
17. Thussu D. International Communication: Continuity and Change. 3rd ed. London: Bloomsbury Academic, 2018. 392 p. URL: https://www.academia.edu/23860822/Thussu_International_Communication

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk> – сайт наукової літератури
2. www.nbu.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В. Вернадського:
3. www.un.kiev.ua – ООН на Україні.
4. www.osce.org – Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ).
5. www.coe.kiev.ua – Рада Європи на Україні. Документи Ради Європи.
6. www.bc.kiev.ua – Британська Рада на Україні.
7. www.ria.com.ua – портал українських газет.
8. www.press.org.ua – портал українських газет.
9. www.zerkalo-nedeli.com – сайт міжнародного суспільно-політичного щотижневика «Дзеркало Тижня».
10. www.for-ua.com – інтернет-газета «For Um», професійне українське інтернет-видання про політичні, економічні й суспільні події: оперативна інформація з фотоматеріалами, ексклюзивні коментарі видатних людей, аналітична інформація, досє на політиків.
11. www.trk-mag.kiev.ua – компанія «Телерадіо кур'єр», спеціалізований журнал для медіа фахівців.
12. www.its.org.ua – науково-практичне товариство «Інформаційні технології і безпека».